

ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ У ГЕОГРАФІЧНОМУ ТА СТАТИСТИЧНОМУ РОЗРІЗІ

*Попадинець О.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Кількість Вільних економічних зон (ВЕЗ) та їх роль в економіці світу стрімко зростає. Якщо в 1900 р. налічувалося 11 вільних портів в країнах Європи і Азії, то в 2005р. кількість експортно-виробничих зон (ЕВЗ) становила – понад 1,5 тисячі. (Деякі дослідники називають цифру в 3000) ВЕЗ в 120 країнах міра.

Розширюється кількість і різновиди ВЕЗ, підвищується їх роль в світовій, національній і регіональній економіці. Одночасно спостерігається процес еволюції ролі ВЕЗ від мікро- до макроекономічного рівня.

У регіональному розподілі провідним регіоном світу з найбільшою кількістю ВЕЗ є Північна Америка, де їх налічується 366; на другому місці – Азія з 280 зонами; на третьому місці – Карибський басейн і Центральна Америка – 228 зон. У Європі – 161 СЕЗ; Африці – 67 зон та ін.

При створенні нових ВЕЗ часто користуються базовими моделями, розробленими у Китаї та Індії. Так, серед азіатських країн саме Китай відрізняється широкою і ефективною практикою вільних економічних зон (близько 190) різного типу, в тому числі комплексних зон, прибережних територій, зон економічного і технологічного розвитку, парків високих технологій, зон промислового розвитку. В цій країні сукупний обсяг інвестицій становить 43,56 млрд. дол., а основними інвесторами є США, Німеччина, Франція, Швейцарія, Нідерланди та Канада. Тут зареєстровано майже 457 тис. компаній, де працює 30 млн. осіб. ВЕЗ в Китаї орієнтовані на високі технології, експортно-орієнтовані галузі, виробництво інформаційних технологій, фармацевтичної продукції. Експорт китайських ВЕЗ оцінюється в 16,4 млрд.дол., тобто 80% національного експорту.

Цікавим є досвід ВЕЗ в Індії. Підприємства, що працюють на території ВЕЗ, мають ряд податкових і митних пільг у цій країні. Зокрема, вони звільняються від сплати податку на прибуток (повністю – на 5 років з моменту декларування прибутку, у розмірі 50% – на період наступних 5 років), федерального податку з продажів, податків на послуги, на дивіденди, від різного роду податків і зборів на рівні штатів. У ВЕЗ дозволено відкриття відділень індійських банків, з пільговими нормативи діяльності, що вигідно компаніям, розташованим в зоні, оскільки полегшується доступ до фінансових ресурсів. На кінець 2013 р. в Індії було схвалено близько 600 заявок на створення ВЕЗ, близько 400 – офіційно затверджені, 49 – схвалені в принципі. Із загальної кількості затверджених ВЕЗ 173 діють, з них 91 – працюють в сфері інформаційних технологій, 21 – відносяться до типу багатопрофільних, 10 – спеціалізуються на фармацевтиці та біотехнологіях. Більше 75% від загальної кількості діючих ВЕЗ розташовані в 6 індійських штатах: 39 – в штаті Андра-

Прадеш (23%), 33 – в штаті Тамілнад (19%), 22 – в Карнатаці (13%), 20 – в штаті Махараштра (12%), 18 – в штаті Гуджарат (10%).

Найближчим часом Мексика має намір створити три спеціальні економічні зони в найбідніших районах країни. Вільні економічні зони будуть розташовані в південних штатах Герреро, Чьяпас, і Оахака, призначені для стимулювання розвитку в цих бідніших регіонах. Компанії, що розташовуватимуться у цих ВЕЗ, виграють від звільнення від ПДВ і податків на зовнішню торгівлю. Крім того ставка податку на доходи фізичних осіб не буде перевищувати 12%, а компанії сплачуватимуть податок не більше 16 %.

Цікавим і досвід східноєвропейських країн щодо створенні і розвитку ВЕЗ. Так, У Польщі функціонує 14 СЕЗ з 650 компаніями-резидентами. З Німеччини, Нідерландів, Італії, Великобританії, Швеції, Республіки Корея інвестовано у ці утворення більше 1,8 млрд.дол. В рамках ВЕЗ працює понад 50 тис. осіб. Провідними галузями економіки ВЕЗ є послуги, торгівля, будівництво, складські послуги, промисловість, туризм.

Література:

1. Михайловська О.В. Еволюція вільних економічних зон: світовий досвід // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 12. – С. 102-112.

2. Вільні економічні зони: світовий досвід і українська практика: Навчальний посібник. // Ред. І.Ю. Сіваченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 485 с.

3. Створення зони вільної торгівлі Китай-АСЕАН забезпечує великі комерційні можливості галузі послуг Сянган. // Офіційне видання Агентства Синьхуа. – 09 квітня 2015 року.

ВІЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ЗОНА ЯК ЗАПОРУКА СТАБІЛЬНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ НА ГЛОБАЛЬНОМУ РІВНІ

*Попадинець О.В., к.е.н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Вільна економічна зона (ВЕЗ) – це частина національної території країни, де встановлено спеціальний правовий режим економічної діяльності та порядок застосування законодавства країни, орієнтований на посилення зовнішньоекономічних зв'язків шляхом активного стимулювання процесу залучення іноземного капіталу.

На думку міжнародних експертів, до функції ВЕЗ в Центральній і Східній Європі слід віднести:

- перехід від централізованої економіки до орієнтованої на ринок;
- зменшення залежності підприємництва від бюрократії;
- різноманітність форм власності, підприємництва та підприємств;
- ліквідацію монополії зовнішньої торгівлі;